

42. Sanatta yaratıcı görü esinlenme ve tutku¹

Ayşe ÖZTÜRK ²

APA: Öztürk, A. (2024). Sanatta yaratıcı görü esinlenme ve tutku. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (38), 716-727. DOI: 10.29000/rumelide.1439723.

Öz

Sanatta yaratıcılık, düş algı ve duyumsamaları içeren sorgulayıcı, biçimlendirici yapı oluşumudur. Sanatçı, kurguladığı ve yaratmaya çalıştığı ‘yeni’yi, yetenekleri doğrultusunda ve dünya görüşüyle birlikte işler, özgür ve özgün bir tavırla gerçekleştirir. Zihinsel etkinlikler, aklın yaratıcı gücüyle somutlaşırken, her tür deneyim ve esinlenmelerden yararlanır. Yaratıcı süreçlerde dışsal olaylar, düşünceler ve imgeler, esinlenme olgusuyla gerçekleşerek, yaratım nesnesine dönüşür. Sanatçı, zihinsel tasarımlar ve izlenimlerini, görsel ya da yazın alanında sergiler, aynı zamanda sanatsal görüşünü, yapıtıyla kurduğu ilişkide şekillendirir. Sanatçının, güzeli arama ve biçim tutkusunu; geçmişten geleceğe bağ kurması ve içsel dünyasındaki değerler ile estetik algı yetkinliğini, nesnelere somutlaştırarak yaşama aktarmasıdır. Sanatçı, sezgi ve düşünce derinliğini eserlerine yansıtırken, özgün yaratıcı yetisiyle estetik bir dil oluşturur. Esinlenme, hoşluk, haz alma, algı ve iç gözlemin yapıta yansması estetik değerdir. Estetik görü; sanatçının esinlendikleri ve özgün seçimleri, tutku yoğunluğu, anlam ve anlatım üstünlüğü olarak değerlendirilir. Tutku, sanata özel duygularla bağlanmış, güçlü, istençli sanatçıların, sanat alıcılarını büyüleyen, etkileyici yapıtlar vermeleri sonucunu doğurur. Zor koşullara karşın, toplumdaki tutucu ve politik tutumları, özgür söylemler ile tutkulu, aktivist tavırlar göstererek aşmaya çalışan sanatçılar, insanlığın ortak çığlığının temsilcileridir. Çalışma kapsamında; sanatçının bilinçli öznel dünyası, esin ve tutkuyla oluşturduğu imgelerin sanatsal öze dönüşümü değerlendirilmiştir. Sanatçının anlam arayışında, kendini anlatma biçimiyle birlikte yaşadığı çevrenin sorunlarını irdeleme, açığa çıkarma ve çözümler üretme işlevi, üstün sanat görüşüyle değerler oluşturması araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, yaratıcı görü, esinlenme, estetik tutku, biçim.

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu makale 2019 yılında İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Tasarım Ana Sanat Dalı Programı’nda Prof. Dr. Selahattin Ganiz danışmanlığında tamamlanan “Grafik Tasarım ve Sanatta Kadın İmgesi: Dirim Esin Tutku” adlı sanatta yeterlik tezinin Esin ve Tutku bölümlerinin genişletilmesiyle üretilmiştir. Makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %5

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 25.12.2023-**Kabul Tarihi:** 20.02.2024-**Yayın Tarihi:** 21.02.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1439723

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körlleme

² Dr. Öğr. Üyesi, Haliç Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarım Bölümü / Dr., Haliç University, Faculty of Fine Arts, Department of Graphic Design (İstanbul, Türkiye), ayseozturk@halic.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0002-9457-3322, **ROR ID:** https://ror.org/022xhck05, **ISNI:** 0000 0000 8961 9352.

Creative vision inspiration and passion in art³

Abstract

Creativity in art is a questioning, formative structure formation that includes dreams, perceptions and sensations. The artist processes the 'new' that he constructs and tries to create, in line with his talents and worldview, and realizes it with a free and original attitude. While mental activities materialize with the creative power of the mind, all kinds of experiences and inspirations are used. In creative processes, external events, thoughts and images are realized through the phenomenon of inspiration and turn into objects of creation. The artist exhibits his mental designs and impressions in the visual or literary field, and at the same time shapes his artistic vision in the relationship he establishes with his work. The artist's passion for beauty and form; It is about establishing a connection from the past to the future and transferring the values in the inner world and aesthetic perception competence to life by concretizing them in objects. While the artist reflects his intuition and depth of thought into his works, he creates an aesthetic language with his original creative ability. The reflection of inspiration, pleasantness, pleasure, perception and introspection into the work is aesthetic value. Aesthetic vision; The artist's inspiration and original choices are evaluated as the intensity of passion, superiority of meaning and expression. Passion results in strong, willful artists who are attached to art with special feelings, producing impressive works that fascinate art buyers. Despite difficult conditions, artists who try to overcome conservative and political attitudes in society by showing free discourse and passionate, activist attitudes are representatives of the common scream of humanity. Scope of work; The conscious subjective world of the artist and the transformation of the images he created with inspiration and passion into artistic essence were evaluated. In the artist's search for meaning, his function of examining, revealing and producing solutions to the problems of the environment he lives in, along with the way he expresses himself, and his ability to create values with his superior artistic vision have been investigated.

Keywords: Art, creative vision, inspiration, aesthetic passion, form.

1. Giriş

Sanat, yaşamdaki başarıların kaynağı, insanın en üstün niteliği olan yaratıcılığının özen dolu, aydınlık ürünüdür. İnsanın kendini aşma çabası ve yaratıcı düşüncesi, sanatsal eylem niteliğinde ürünlere dönüşür. Sanatın yeniyi yaratma işlevi; insanı, evrenle birleştirir, ufkunu genişletir, engin deneyim ve bilgi akışıyla toplumsallığa ulaştırır (Nietzsche, 1991, s. 71). Toplumun gelişimini sağlayan etkenler arasında yer alan sanat, insan varlığının özüne etki eder. Yaratıcılık, heyecan ve coşku duyarak doğadan ya da doğrudan düş ve esinlenmelerle oluşturulan nesnelere var etmektir. Yaşam sorunlarını sorgulayan

³ **Statement (Thesis / Paper):** This article is based on the extension of Esin and Tutku sections of the Master of Art thesis entitled "The Image of Women in Graphic Design and Art: Dirim Esin Tutku", which was completed in 2019 under the supervision of Prof. Dr. Selahattin Ganiz. The article complies with research and publication ethics.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 5

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 25.12.2023-Acceptance Date: 20.02.2024-Publication Date: 21.02.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1439723

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

sanatçı, gerçeği açıklama yönünden yaratıcı eylemine biçim kazandırır. Sanat, benlik imgesini bilinci ve gururu yansıtan, değişim olgusunu yaşamın ve toplumun konusu yapan öznel bir dünya oluşturur.

Sanat, sadece haz aracı değil, insan yaşamının önemli öğelerinden ve toplumsal ilişkiyi sağlayan araçlardan biridir. Sanat yapıtlarını algılama, kişilere göre değişmekle birlikte, yapıtı üretenler ile üretmekte olanlar arasında ve sanatsallığı algılamış ya da algılayacaklarla da ilişki kurar. Sözler, düşünce ve deneyimleri aktarmaya yararken, insanları birleştirme aracı işlevini de görür. Sanatın birleştirici gücü, sözlerin birleştirici özelliğini içerir. Sanat, aktarılan duyguların algılanmasını; görme, duyma ve duyumsamayla gerçekleşmesini amaçlar (Tolstoy, 2015, s. 48). Sanatçının bilgi birikimi, deneyimi, bilinçliliği, duygu ve izlenimleri, yaratıcı etkinliklerine yansır. Bilinçli etkinlik ve üstün yetisiyle birlikte oluşan kimlik değişimi, sanatçı görüşünün gelişimidir. Sanatçı, benliğini yapıtlarındaki bütünselliğe, anlam ve yorumlara yansıtır, var olanı değil, yeniyi kurmayı amaçlar. Yaratıcı çaba, insanın kendi özüne yönelmesine, doğa ve insan ilişkilerini kapsayan dayanışma arzusuyla birlikte toplum ve kültür düzeninin geliştirilmesine yöneliktir.

Sanat insan etkinlikleri sonucu oluşur. Güzellik, sanatın amaçlarından biri olmasına karşın tek başına sanatı tanımlamaya yetmez. Sanat etkinliklerinde yapıt sadece güzel ürünü değildir; her güzel ürün de sanat yapıtı olamaz. İnsanların ve sanatçıların sorgulayıcı anlam arayışı, doğada var olanları araştırma amacına dönük uğraşlardır. Hegel'e göre, kendini doğada bulmak; doğanın sunduklarını canlandırabilmek ve sorguladıklarını dönüştürüp yeniden yaratma çabasıdır (Sponville, 2006, s. 101-102). İnsanın içsel ve dışsal dünyasını yeniden tanımlama arzusu, nesnel aracılığıyla tinsel bilincinde oluşan akılsal gereksinimleri karşılama tutkusunu, sanatı evrensel boyuta ulaştırır. Sanatçı, "ben"ine dışsal gerçeklik verir, bilgiye dönüşen değerleri paylaşır ve eylemlerini bilmenin köklerine dönük özgür akılsallık arar (Hegel, 1994, s. 32). Eylemlerde özgür olmak, istem ve aklın özgürlüğünü gerektirir. Kesin, tavizsiz bir özgürlük anlayışı, daha çok özgürlük aramayı sürdürme arzusudur. Özgür irade, amaçlara yönelik gerçekleştirmelerde süreç ve hedeflerden daha önemli bir olgudur (Sponville, 2006, s. 75). İnsanın var oluş nedeni; özgür iradesiyle gücünü kullanarak gerçeği arama, yaşadığı çevre ve dünya ile bütünleşmeyi sağlama arzusu ve yaratma tutkusunu gerçekleştirmenin ilk adımı olarak "kendini bilme"dir. İnsanın doğası, öz bilinciyle şekillenirken, kendini bilme, var etme, öz kimliğini keşfetme ve gerçekleştirme çabasında yaratıcı yetisiyle var oluşunu şekillendirir (Akkaya, 2015). Özbilinç, öteki şeylerin bilincine varmanın tersine, "ben"in kendi özüne varmadır (Schopenhauer, 1998, s. 18). Farkındalık, özbilincin gerçekleşmesiyle belirginleşir.

Sanatın insan üzerindeki etkisi, estetik deneyimlerin yaşam değerleriyle örüntüsüdür. Sanatsal aktivitelerde görsellik, sözlü ve yazılı anlatımlara karşı üstünlük barındırır. Sanat izleyicilerinin duygularına dokunuş, yeni ilintiler oluşturma; görüntülerin, zihinlerde bıraktığı izlenimlerin kalıcı olmasındandır. Sanat yapıtlarının anlamlı büyüklüğü; gerçeklik sunması, sanat alıcısının duygularında etki yaratmasını gerçekleştirir. Sanatçının aktardıkları, algı ve beğeni geliştiren, sanatın dönüştürücü gücü, bilinç değişiminde etkilidir. Bilgi, deneyimler, bireylerde yaygınlaştıkça ideolojik ve düşünsel yapı değişimiyle sanatsal estetik görüşü gerçekleşir. İnsanın her kültür ortamında, çeşitli kaynaklardan esinlenerek ürettiği sanat yapıtları, yaşamın önemli etkinlikleridir. Sanatın umut ve güven veren yönü, duyarlılığı geliştirir, verimliliği artıran yaratıcı tutkuyu güçlendirir.

Yaratma tutkusunu, sanatsal etkinliklerde gerçekliğin şekillenmesini, kavrama yeteneğini ve duygusunu içerir. Özenli işitme, görme, var olanın izlenimlerinin duyular aracılığıyla tine verilmesidir. Etkinliklerin görünümü belleğe aktarıldığında, sanatçı düş gücünü de işleyerek, gerçekliğin kendisine varır (Hegel, 1994, s. 280). Sanatçı gerçeklik arayışını, yaratıcı etkinliklerinde bütünleşmiş bilinciyle, toplumsal ve

tarihsel varlık olarak sürdürür. Toplumsal gerçekliğe göre şekil alan sanat alanları, yaşamın özüne dönük dinamiklere yanıt veren içeriklerle biçimlenir. Sanatçının, içsel dünyasının barındırdığı değerler, iç dünyasını sergileme ya da iç döküş özelliği olarak aktarımlarıdır. Yansıtma eylemi, bilinçli bir uğraş, yeterlilik ve yetkinliktir. Sanatçı, yapıtında anlamın açığa çıkması için açma eğilimli simgesel niteliklere yer verirken, anlamların anlaşılabilirliği, olağan bir tarzla sergilenir (Timuçin, 1993, s. 209-210). Sanatçı, anlam arayışında sanatsal görüşünün yeni değerler oluşturan yaratıcılığını, bilgi ve deneyimler sonucu estetik nesnelere bütünleşen uyumla birlikte, hoşluk ve anlamı yapıtlarda somutlaştırır. Düşlerini, deneyimlerini, esinlenip etkilendiklerini, özgün bir yaratımla sergileme tutkusu, sanatçının üstün görüşünün yaşama aktarımıdır. Sanatçı, kısıtlamalara ve gerilime karşın sınırları zorlayan ve karşıtlıkları aşan, bilinçli etkinlikler gerçekleştirir.

Bilinçlilik, dış nesnelere kavramak, varlığını iç gözlemlerle, bilgiyle anlamaktır. Algılayan ve kavrayan bilinç varlığı, “ben”i içerir. Estetik objeyi algılayan ve kavrayan, estetik hoşluğu ve hazzı duyan bilinç varlığı, “ben” in anlamını kapsamaktadır (Tunalı, 2007, s. 23). Yaşantının oluşturulabilmesi; bilgi, algılama, duyma ve arzularla yoğunlaşır. Bilinç olaylarının tümü, yaşantıyı oluşturan olgulardır. Ruhsal olan yaşantılar ve bilinç olaylarının birbirlerini izlemeleri, estetik “ben”i kavramayı gerektirir (Geiger, 1985, s. 88). Anlam ve kavrayış, zihnin doğruluk ya da yanlışlık üzerindeki yetileri; bilginin, zihinde kesin biçimde algılanmasında ve idelerin uyuşma ya da uyuşmamasında güvenli olmasıdır. Zihin, ideleri gerçeklerine uygun birleştirir ya da ayırır, doğru yargı oluşur (Locke, 1996, s. 376).

Duygu nesnelere değerini açıklayan bir anlamadır; kesin yargıya ise ussal işlev belirler. Belirsiz olabilirlik, sezgilerle oluşan us dışı işlevlerdir. Bakmak ve belirlemek, düşünceyle değerlendirilirken duyular istek dışında edilgenlikle ve kendiliğinden işlerlik kazanan deneyimlerdir. Bu işlevler, bilinçle ve bilinç dışında görev yaparlar. Ussal ya da duygusal ilişkili yargılar, bilinç dışında oluşabilir (Jung, 1994, s. 73-74). Sanatçının bilinçliliği, iletişim yönünün güçlülüğü, sosyal bakımdan algıladıklarını, çözüm ve yorumlamada kullanmasına bağlıdır. İç güdü, dürtü ve güdülerini kontrol etmek, düzenlemek, uyum göstermek; çevreyle bağ kurma, algılama ve yargılama gibi kavramlar, sanatçı benliğini bilinçlilikle dış dünyayı kontrol edebileceği yöne çevirir. Sanatçı görüşünün bilinçlilik düzeyine ulaşması, esin kaynaklarıyla oluşan içsel dünyasını sergilemesidir. Algılar, duygu, duyumsama ve davranışlar, sanatçı benliğinin dışı vurumu ile yeniyi yaratma ve kendini aşma arzudur.

Sanatçıların, iç imgeleri ve düşlerine dalan yumuşak huylu insanlar olmaları, onları baskıcı toplum için korkulu kılar; meydan okuyan tavırları, karmaşık toplum sorunlarına çözümler üretme ve biçim vermelerine yol açar. Sanatçıların güçlü tavrı, gündelik alışkanlıkların dışında, yeni arayışlara yönelmeleridir (May, 2007, s. 57). Güçlülük, insan yaşamını şekillendirip, değiştiren, zekâ ve yaratıcı kişiliği tanımlayan deha özelliği ve üstün bir yararlılıktır. Ancak bir insanın yaşamının başka bireylerce, kendileri için önemli oluşu yani önemlilik olgusu sayesinde o insan deha olarak görülür. Yaşam sorunlarına karşı başarılı olan kişi, başka insanlarla ilgili olmak ve iş birliğinde bulunmak gibi değer davranışlarını kendiliğinden geliştirir (Adler, 2003, s. 18). Değer yaratma işleminde, insanların bilişsel ve duygusal yeteneklerini birleştirmeleri, kültürel yapıları oluşturmalarında toplumların gelişim süreçlerini şekillendirir. İnsanlar ürettikleri nesnelere biçimler vererek gelişme çizgisini sürdürmüşler ve aydınlık çağlara ulaşmışlardır (Leakey & Lewin, 1999, s. 172-177).

Çağdaş sanatçı; geleneklere, sınırlandırmalara ve değişmez kurallara bağlanmadan, yaratıcı eylemler gerçekleştirir. Yaratıcı insan etkinliğinde eylemlerin sürekliliği, istek ve davranışların gerçekliği, yaratıcı niteliğe dönüşür. Değişmez ilkeler olarak sunulan nesnelere, insan için yıkıcı ve gerilettiricidir. Sanatçı ise nesnelere ve değişmeyen geleneklere bağlanmak yerine, yaratıcılığı ve gelişimi önceleyerek geleceği

kurmaya çalışır. Yaratıcılık, geleceği aydınlatma yönünden üstinsan olma erdemine ulaşma ve örnek olma istemidir. Üstinsan olma arzusu, birikimli, yoğun ve tutkulu yaratıcılıktır (Nietzsche, 1991, s. 59-60). Yoğun ve tutkulu yaratma arzusu, özünde düşünsel ve duygusal öğeleri barındıran bilinç ve sanatsal bilinç eşliğiyle, geniş anlamda yaratıcılığa dönüşür. Sanatçı, bütünsel bir bilinçlilik ışığında tutkuyla esinlendiklerini ve deneyimlerini yapıtına işlerken; kurduğu biçim, yaşam seçimlerinin özelliklerini taşır.

2. Sanatta tutku esin görme ve kurma

Doğa aramızdan sanatçı olarak belirlediği kişiler için örtüyü rastlantı sonucu, tek yanından kaldırmıştır. Algılamayı gereksemeye bağlamayı tek bir yön için unutmamıştır. Ve her yön, bizim duyu olarak adlandırdığımız şeye denk düştiğinden, sanatçı sanat olarak genellikle bu yönlerden birine, yalnızca bir tekine yeteneklidir. Sanatların çeşitliliği, özünde, buradan kaynaklanır. Yatkınlıkların özgünlüğü de buradan kaynaklanır. Kimi insan renklere ve biçimlere bağlanır ve rengi renk olduğu için, biçimi de biçim olduğu için sevdiğinden, bunları kendi için değil, onlar için algıladığından, onun gözünde, şeylerin biçimlerinin ve renklerinin ardında belirecek şey, şeylerin iç yaşamı olur. Bunu yavaş yavaş, başlangıçta kararsız olan algılamamızın içine sokar. Bir an için bile olsa bizi, gözümüzle gerçeklik arasına girmiş olan biçim ve renk önyargılarından kurtarır. Böylelikle de sanatın, burada, doğayı bize açıklamak olan en yüce tutkusunu gerçekleştirmiş olur (Lenoir, 2005 179).

Tutku, öykünme sanatlarının temelidir. Resmin, yontunun, şiirin özünde başkalarının eylemleri ve biçimleri, dış nesnelere görüntülerine öykünme eğilimi vardır. Burka'ya göre, duygudaşlık başkalarıyla birlikte duyumsamanın dışında, aynı zamanda onların yaptıklarıyla eşleşmeyi gerekli kılar. Estetik yaşantıyı açıklayan duygudaşlık, tutku ve yarışmayla birlikte, kendi iyiliğinden hoşlanmayı ve kişiliğin gelişimini sağlayan hoşnutluğu da kapsar. Hoşnutluk yaşamı güzelleştirir, estetik yaşantıyı destekler (Arat,1987, s. 159). Sezgi, estetik yaşantıdır, gerçek yaşamdan doğar ve günlük yaşantılarla oluşur. Sezgiler, kavramsal bilginin karşıtıdır. Sezgi, bireysel bilgiyi verirken, kavramcı bilgi, tümel olan bilgi içerir. Bireysel bilgi ve kavramsal bilgi ilişkisi, iki ayrı bilgilenme türü olmakla birlikte aralarında belirli bir bağıntının olması doğaldır. Kavramsal bilgi ve nesnel bilgi bağıntılıdır. Kavramsal bilgiler sezgilerle oluşur (Tunalı, 2007, s. 29). Kavramsal bilgilerle oluşan yaşamın temel motivasyonu, bilgilenmeyi ve anlam arayışını içerir. Bireye özgü ve doğal bir durum olan anlam arayışı; birey tarafından karşılanabilen, kendi anlam ve istencini doyuran yaratıcı varlığa dönüşümün gerçekleşmesiyle olanaklıdır (Frankl, 2022, s. 105). Yaratıcılık, yaşamın her alanını kapsayan ve bireylerin düş gücünü, yeteneklerini, akılcı bir tutumla sergiledikleri üretim sürecidir. Değişim, ekleme, çıkarma, parçalama ve yeni birleşimler deneme, yaratma sürecinin farklı aşamalarıdır. Yapılan deneysel çalışmalarla birlikte sınırlayıcı kalıplardan uzaklaşarak, sanatsal özgün biçimler, özgün nesnelere dönüşür (Özsoy, 2015, s.130). Özgünlük, sanatçının, anlam arayışında benliği ve bilincinin ulaştığı eşikle; sezgi ve düşünceleriyle bulunduğu şartları özümseyen, anlayan, sorgulayan, karşıtlık kültürünü önceleyen tutumlar göstermesi, sezgisel yönüyle de sürekli arayış içinde olmasıdır.

Yaratıcılığın esinlenme aşamalarında anlıksal, duyumsal ve bilinçdışı evreler olmak üzere üç yaratıcı birleşim evresi vardır. Anlıksal etken, benzeşim ve düşünme yetisini bir duygu eşliğinde, benzer ya da benzeşenlerle birlikte duygu uyandırmaya yönelmedir. Duyusal etken ise duyu aktarımlarının daha önceden bilinçte oluşmasıdır. Bilinçdışı etken, anlıksal ve duyumsal etkenlerin doğasına sahip olmakla birlikte ya anlıksaldır ya da duyumsaldır; tek fark bilinç tarafından doğrudan doğruya ulaşılamaz oluşudur (Sartre, 2017, s. 39-40). Sanatçının güçlülüğü, oluşturduğu bilinç düzeyi, başarılı eylemlerde bulunma, duyumsadığı, gözlemediği ve arzuladığını özgürce yansımasıdır. Sanatçı özünde yarattığını, başkalarına ve geleceğe aktarma arzusuyla biçimlendirir; yarattığı biçimi, yetkin ve özgün bir nitelikle oluşturur, yaratıcı özünün mutluluğunu duyumsar ve tutkulu tavrı yücelir (Nietzsche, 1991, s. 83). Olmayan bir niteliği ortaya koymak ve olmasını sağlamak, sanat tutkusudur. Sanatçının arayış duygusu,

yaratıcılığını geliştirme yönündedir. Arayışı, esinlendiklerini bilinçli düzenler kurarak, gerçeği bulma ve sunma isteğidir. İstencinin bu yöndeki itici gücü, yaratıcılığının sürekliliğini destekler.

Yatıcı güç, sanatla birleştğinde başkalarına karşı bağıllık ve sevgi gibi derin duygular üretir. Sanat gücü, insan özünün gönül derinliğini aktarıcı, mutluluğu çoğaltıcı, yansıtıcı bir eğilim taşır. Sanatsal yaratıcılığın ve yaratıcı gücün sevgiyle yoğrularak ortaya konuşu, sanatçının benliğini saran eyleme geçiştir. Uygur insanın eyleme dönük özü, yoğun güç birikimini cesur bir girişim niteliğiyle gerçekleştirdiğinde sanat yapıtı doğar (Nietzsche; 1991, s. 86). Yapıt ortaya koymak ve bilgi açlığı, bilmenin itici arzusu ve bilme tutkusu; düşünme, tasarlama, kendine mal oluş, insanın bitimsiz arzusudur. Karşıt dünyayı aşma arzusu ve özgür eylemde bulunma iradesi, akılsal bir gerçeklik ve güçlü bir uğraşın insana özgü eylemleridir (Hegel,1982, s. 96-97). Eylemlerde bulunma isteği, özgür yaratma yetisi, sanatçının bilinçli farkındalığıdır. Özgürlük, yaşamda arzu edilen yönü seçebilmeyi içerir; umut, idealler, imgeler ve düşünmüş içeriklerle gerçekleşir. Bilinçli ya da bilinçdışıdaki işlevlerle biçimlenen sanat yapıtları, yaratıcı yeti ürünleridir (May, 2007, s. 114).

Sanatsal etkinliklerdeki bütün, anlamı barındıran algılarla oluşur ve algı, ruhsal yaşamın önemli ögesidir. Bütünün kavranması, duyuların sağladığı duyumlardır. Algıların duyularla bağlantısı sonucu, duyular dış izlenimlerle birlikte algı dünyası oluşturur. Esinlenmeler sonucu nesnelere anlam katan algılamalar, sonuçta anlamlı bütüne dönüşür (Tunalı, 2007, s. 34). Esinlenme duygusu, insanın olduğu her yerde vardır. Sanatsal estetik değerleri anlama ve algılama, bilinçlilik düzeyinin gelişimiyle olanaklıdır. Bilişsel ve duyuşsal yetisi gelişmiş insanların sanat etkinliklerine yönelenleri, yaratıcı güçlerini özel bir bilinç yetkinliği ve görme biçimiyle özgün yaratımlar gerçekleştirirler. Sanatçı algılamaları, özünde var olan bilinç değerleriyle bütünleşirken, kişilikleri de farkındalık ölçütlerine göre şekillenir. Sanatçı, düşsel, duyuşsal tasarımlarını engelleri, karşıtlıkları aşarak gerçekleştirirken; güçlü, cesur, yoğun eylemlerle içsel direncini büyütür.

Sanatçının dışa yönelen yoğunlaşma duygusu; özgün estetik değer taşıyan bir tutumdur. Sanat yapıtının içerdiği anlamlar, belirgin özelliklerle biçimlenir. Sanatçının içe dönük yoğunlaşması, özel yapısıyla ilgi kaynağı oluştururken yapıtı gizemli kılar. Sanat yapıtları, zevk verici özellikleriyle bir araçtır; coşku, yükselme duygusu, duyarlılık ve tutkunluk gibi niteliklerle de işlevseldir (Geiger, 1985, s. 32). İşlevsel özellikler barındıran estetik değer ve duygulara dönük şiir, resim, heykel ve diğer sanat alanlarında süje ve obje bağları kurulur. Objelerden hoşlanma, haz duyma, bağıllık gibi durumlar, estetik tarzı niteler. Estetik tavır almaya duygusallık eşlik ederken; duygu yoğunluğunu yansıtarak, çözümlenmeler ve hazla gerçekleştirilen ürünler, bütünsel bir haz duygusunu değil, estetik süreçte yaşantıya katılan farklı duyguları harekete geçirir (Tunalı, 2007, s. 38). Farklı davranış ve duyumsama, insanın gerçeği bilme arzusu düşüncelerle şekillenir. Düşünceler dogmalardan değil, bilimin doğrularının bilinip, içselleştirilmesiyle sağlanır. Bilimsel düşüncede önemli olan düşünmektir; aydınca, dürüstçe olduğu ölçüde, bilimsel düşüncenin yaşama geçirilmesi, çelişkilerin ortaya konuşu ve hoşgörüyü karşılanması, insanın kendini dönüştürmesi açısından önemlidir (Fromm, 1995, s. 78). İnsanın kendini dönüştürmesi mutluluk arayışıdır. Mutluluk, "ben" in bütünlük durumudur. Mutluluk zevk içerse de çoğu kez, benliklerde zevk olarak görülmez; hoşla gitme, sevinme gibi bir olay olarak görülebilir. Sanatçı, başarısıyla sevinir, sevinci taşar, mutluluğu duyumsar; hoşluk yaratan tek bir olay, sıçrama yapıp mutluluğa dönüşebilir (Geiger, 1985, s. 62). Bilimi ve bilimsel düşünceyi içselleştiren sanatçı, esinlendiklerini bilinçle yoğurur, yaratıcılık tutkusu, düşlerini gerçekleştirmeye dönüktür. Haz ve hoşluk duygularını aktardığı yapıtlarla, mutluluk düşüncesini değer yaratarak pekiştirir.

Sanatçının mutluluğu, eylemlerini gerçekleştirmede başarılı olması demektir. Yaratımına isteklerini yansıtarken, farkındalığını başkalarına ve geleceğe aktarma düşüncesini örnek nitelikte biçimlendirerek, gerçekleştirme eğilimindedir. Ulaştığı yetkinlik, başarıyla sonuçlandığında hoşluk ve mutluluk duyumsar (Nietzsche, 1991, s. 83). Mutlu olma arzusu, hoşlanma ve haz, estetik tavırla yaklaşılan objelerin hoşluğunu ve hazzını duyumsatır. Estetik tavır göstermenin aracı olan hoş ve haz kavramları, estetik anlayışın doğal parçalarıdır (Tunalı, 2007, s. 44). Sanatta felsefi, estetik ve bağımsız bir anlayış, bilimsel yargı oluşumunun değerlendirilmesinde temel olarak ele alınması gereken malzemelerdir. Malzeme, yönelim ve ampirik pozitif bir bilime yönelik yakınlığı içerir. Sanatçı, uzam, kitle, renk, ses ve matematiksel doğa bilimlerinin, uygun dallarıyla sözcükleri de dilbilimden alır. Sanat incelemesi, genel estetik nitelikte bir ön varsayımdır. Estetik etkinlik, bir malzemeye yönelir ve biçim oluşturur. Sanatçılar, yapıtlarını dünya gerçekliğine uygun yönelimle biçimlendirir (Bahtin, 2005, s. 293-294). Sanatçı yaratıcı etkinliğini biçimlendirirken, ele aldığı felsefi, estetik ve bilimsel yargılarını yansıtmada, seçtiği malzemelerle estetik ve haz duygusunu yoğunlaştırmayı hedefler. Tiyatro eserindeki rolü, filmde canlandırdığı karakter, yaptığı resim, müzik, yontu, öykü, roman ve şiirin duyumsattığı duygular, sanat alıcılarının benliklerinde iz bırakırken, sanatçının başarısı yaratma tutkusunu yüceltir.

Nietzsche'ye göre, sanat yaratıcı ve geliştirici düşüncenin bütünselliğidir. Sanatçı, doğayla birlikte, doğanın özündeki gücü kavrar, doğayı bilir ve kendisine yakın olanı değere dönüştürür. Başarılı bir yaratıcı, çevresine yabancılaşıp tüm gücünü eyleme dönüştürür. Sanatçı, çevresine açık değil; evrene açılan bir beyindir, bilgedir, dehadır. Toplumuna yabancılaşma, yarar açısından işlevseldir. Yabancılaşma, halktan kopma, ayrılma değildir. Sanatçı, uygarlığı geliştiren yaratıcı değerleri, toplumda sanatçı benliğinin gerektirdiği eylemleri, karışıklıklara rağmen güçlü tavırlarla gerçekleştirir. Sanatçının bu gücü; yaratıcılıkla geleceği kurma ve aydınlatma düşüncesiyle, kaynağı derinlerde olan doğanın özündekileri bulma ve kavrama arayışı, bilinçli düşüncesinin sonucudur (Nietzsche, 1991, s. 113-114). Bilinçli düşünceler, bilgilenme, araştırma ve evrensel dünya görüşüyle oluşan sanatçı özü, yaratıcılıkla değerlendirilir. Sanatçı, benliğini, doğayı anlama ve algılama yönünden donatırken, aynı zamanda düşüncelerini araştırıcı ve sorgulayıcı tavırlarla geliştirir.

Bilgi ve gerçeğin bütünleyici işlevi dayanışma içerir. Doğrulanmayan bilgiler, gerçekte bilgi olarak sayılmaz (Sponville, 2006, s. 57). Bilgilenme süreçlerinde, Montaigne'ye göre, görülenlerin doğruluğu ve yanlışlığını belirlemede bir araca gereksinim vardır. Bu aracın doğruluğunu anlamak için, deneme yapmak gerekir. Denemenin de doğruluğunu anlamada yeni bir araç gerekir. Duyguların kesin sonuç vermemeleri durumunda, yapılacak şey akla başvurmaktır. İnsanların akılları farklıdır ve farklılık ilişkileri, ortak akıl oluşturur (Montaigne, 2000, s. 264). Ortak akıl, dış dünyadan gelen ve bilgi oluşturan duyum kümelerinin insanların içsel dünyasında birikim oluşturmasıdır. İçteki kümelenme süreci, dıştan gelenler kadar önemlidir. Bilgi kümelerinin bileşimi, bilinçtir ve bilim, bilinçli bir uğraş ve ortak akıl sonucudur. Doğabilecek olayları önceden kestirme ve önlem almaya yarayacak düşünce kalıpları, bilgi birikimi ve bilinçlilik, bilimselliği yaratır (Mardin, 1993, s. 79). Bilinçlilik göstergesi, güçlülere karşı güç ve dayanıklılık ve üst irade gerektirir. İrade olmadan eylem, direnç, yöneliş ve sonuca ulaşılamaz. İradeyi işler kılan, sağlıklı düşünmedir. Dünya yaşamı, istençle kurulup örülmüş uygarlığın gelişimi, ortak değerlerle oluşmuştur (Uygur, 1997, s. 250-253). Tüm sanat etkinlikleri sonucu oluşan ürünler, insanlığın ortak değerleridir. İnsanların ortaklaşma nitelikleri dayanışmayı, sağlıklı ilişkileri, bilgi ve toplumsal bilinçliliği gerçekleştirmeye dönüktür. Sanatçı, yapıtına düzen verirken, evrensel değerleri bilinç yetkinliğiyle işler. Sanatçının anlatma gücü, bilgisinin evrenselliği, sanat olgularına egemenliği, dünyaya açılımı ve bilinçliliğidir. Sanatçı kimliğinde buluşan sanatın evrenselliği, kendini ve yaşadığı dünyayı sorgulama ve hesaplaşmayı gerektirir. Sanatçı, esinlendiklerini bilinç süzgecinden geçirerek yapıtlara aktardığında, oluşacak duygusal etkilerin farkındalığıyla yeniden

yaratma tutkusu ve yaratıcı cesareti güçlenir. Sanat olayları, insan varlığının düş ve düşünce biçimlerini, özgün anlatımlarla yorumlamayı amaçlar. İnsan deneyim ve bilgilerle güçlü, bilinçli olurken; sanattan, teknolojiden ve farklı kültür yapılarından esinlenir. Sanatçıların ilgi alanlarına ve konularına yeni esinlenmeler ışığında, çeşitli nesnelere algılama ve kavrama biçimleri, yeni sanat akımlarının doğmasına nedendir. Çağdaş sanat akımları, sanatçıların özgün yaratımlarını karşıtlıklara rağmen, tutku ve yaratıcı yetilerini, sergilemeleri sonucunda şekillenmiştir.

Tutku, insan ruhunun iç hareketi olarak karar ve eyleme yönelmedir. İnsan aklı, içeriksel temeli ve insan ruhunu besleyen çeşitli duygu, düşünce ve duyumsamaları içerir. Anlam ve anlamlandırmada öğrenme tutkusu, varlığının en güçlü ögesidir. Doğal çevre ve dış etkilenmeler, tasarımın doğal nesnesini oluşturma aşamalarında tutkulara esin kaynağıdır (Hegel, 1982, s. 125-126). Yaratıcı tutku, yoğun arzu ve dikkat yoğunluğu gerektiren özgür bir istençtir. İnsanlar, yaşam süreçlerinde yapıcı, yaratıcı çözümlere yönelirken; davranış ve tavırlarının, bilinç düzeylerinin farklılığı ve alışkanlıklarını ne derecede sürdürdükleri önem taşır. Bireysel farkındalık, yenilikçi, yaratıcı düşüncenin desteğidir. Ginsberg'e göre, yaratıcılık, gelecek zamana uzanan özgün nitelikte bir yöneliştir. Gerçek anlamda yaratıcılık, olaylara farklı açılardan yaklaşım ve özgür bir tutumdur. Yaratıcılık, insan yaşamını değerli kılan unsurları içerir (İlisulu, 2013, s. 6-14). Sanatçı, yaratıcı düş gücü, esin kaynakları ve duygularıyla yeni biçimler oluşturur, özgün nitelikte tasarımlar yapabilir. Özgün bir yol seçerek tutkusuyla keşfetme ve yeniyi bulma arayışındadır (Ersoy, 2002, s. 12). Sanatçının güzeli arayışı, düşsel, düşünsel, duygusal ve duygusal öğeleri kavrama arzusuyla şekillenir. Sanat yapıtları, yaratıcısının özünü ve insanı içine alan, güzel olarak nitelendirilir. Güzel, içeriğinde insan ve insanlığın özelliklerini taşıyan, güçlü anlatım ve gündelik yaşam özelliklerini aşan bir dildir. Sanatçı, bireylerin gördüklerinin dışında, anlatım gücünü sergileme, anlamlandırma ve anlaşılma arzusunu yapıtlarına yansıtır. Yaratısını tutkuyla işler, güzeli oluşturma ve yaratma isteğini, coşku ve haz duyarak sürdürür (Timuçin, 1993, s. 24-25).

Doğa canlı varlıklara biçim verir ama bunu rastgele yapar, sanatçı cansız ama anlam kazandırılmış varlıklara biçim verir. Doğa gerçek varlıklar yaratır, sanatçı varlıkları görüntü olarak yaratır. Doğanın ortaya koyduğu yapıtlarda, onun uyandırdığı duyguyu, düşünceleri ve ruh üzerinde bıraktığı etkiyi izleyicinin o yapıta katması gerekir; sanat yapıtı söz konusu olduğunda, bütün bunları yapıtın içinde bulmak ister ve bulması gerekir. Doğaya hiçbir durumda kusursuz olarak öykünmeye olanak yoktur, sanatçıdan beklenen, yalnızca bir görünüşün yüzeyini yansıtmasıdır. Dış yüzey, manevi ve duyarlı tüm güçlerimize seslenen canlı bütün olan, arzularımızı uyandıran, zihnimizi yücelten ve sahip oluşumuzun bizi mutlu ettiği, yaşam dolu, kanlı canlı, kusursuzca biçimlendirilmiş ve güzel-sanatçı işte tüm bunlara yönelmelidir (Lenoir, 2005, s. 57).

Sanatçının kurduğu düzen ve biçim, kendine özgü bir anlatım, ölçü, denge, harmoni, ritim gibi unsurlar barındırır. Sanatçı, biçimini sadece zihinsel bir uğraşla oluşturmaya çalışmaz, aynı zamanda heyecanlarına ve duygularına yönelirken, sınırı keşfeder, biçim verme işlemini içgüdülerine dayanarak yürütür (Read, 1974, s. 22-23). Yaratıcı öznenin, esin ve etkilenmelerle oluşan, biçimlenmiş bütünlük içeren yapıtı, sadece fikir değil; tutkusunun nesnelere buluşması, özgün bir algı oluşturmalarıdır. Esinlenme, özel bir duygusal ve düşünsellik içerir, en önemli simge olarak, sanat yapıtının kurulması aşamasında belirleyicidir. Esin, dış etkilenmelerin dışında, yaratıcı öznenin iç yaşam derinliği ve düşlerinin anılarda saklı duygusal düşünselliğidir (Timuçin 1993, s. 57-58). Sanatsal yaratıcılık, coşma ve kendini aşmadır. Coşkunluk, yaratıcı içgüdüğü boşaltır, dışa aktarımı sağlar. Düzen kurma, ölçü ve biçim güzelliği, içgüdüselidir. Biçime, dış güzelliğe ve ölçülülüğe dayanan içgüdüsel tepkiler, sanatçıyı taşkınlıktan aşırılığa ve boşluğa düşmekten korur, yaratıcılığa ivme kazandırır (Nietzsche, 1991, s. 59). Sanatçı, esinlendiği ve duyumsadığını dışa aktarırken, gösterdiği beceri, bireylerin de etkilenerek, duyumsamasına ve yeniden düşünerek anlamlandırmasına neden olur. Duygu geçişleriyle edinilen değer yargıları, sanat alıcısının yaşamına katılırsa sanatçı arzuladığı sonuca ulaşır. Sanat tutkusu,

yaratıcı yeteneğin yaşadıklarını, deneyimlerini, esinlendiklerini; çizgi, ses, renk, şekil, yontu, tasarım, sözcükler ve imgelerle üreterek toplumda etki yarama arzudur. Yaşamın vazgeçilmezi olan insanın ve tüm insanlığın mutluluk yürüyüşü, uygar insanlık dünyasında benzer duyguları yaratarak empati oluşturma, sanatın ve yaratıcılarının ana amaçlarıdır. Sanatçı, tutkuyla yaratma uğraşısını sürdürürken, sanatın toplumsal işlevi olan duygu ortaklığını, bilgi yayımını ve düşünselliği gerçekleştirir.

Bilmek ve düşünmek birbirinden farklı iki olgudur. Düşünce sistemi, sanat eserlerinin ana kaynağıdır. Bilgilenme süreci, birikimler oluşturarak temel bilimlerin içinde var olur. Bilgilenme, pratik düşüncelerle veya iç istekle bir amaca yöneliktir. Amaçlar gerçekleştiğinde bilgi edinme sona erer. Düşünme etkinliği, yaşam süresince sürekli ve yinelenebilir, düşüncenin ve yaşamın anlamı, insan varlığıyla ilgilidir. Düşünme yaşama başlar, yaşamın bitişyle sonlanır (Lenoir, 2005, s. 118). Benzersiz ve özgün düşünceleriyle, bilgi ve bilinçle yaşadığı toplumun sorunlarına çözüm arayan sanatçı, farklılıkla değer oluşturmaktadır. Sanatçının yaratıcı eyleminde olağanüstü tavırlar sergilemesi, doğa üstü bir durum içinde olmasındandır. Kendi varlık nedenini zorlayarak; el, kol, düşünce gücü ve saf bir coşkunlukla yaratıcı eylemde bulunur. Sanatçı eylemini, kendi özüne dönüştürme gayretinde sınır tanımaz, engel dinlemeyen bir tarzla, zorlukları karşılayan “üstinsan” olma durumundadır (Nietzsche, 1991, s. 79). Sanatçı, bileşimsel bir yapıt gerçekleştirirken, özgür bir yöntemle, temel düşünce ve değerlerinin şartlarını duyumsar. Yaratıcı eylemi, izleme gibi özgürlük içerir. Özgür yaratım, kuralları olmayan bir özgürlük değildir. Duygu ve düşünceler yapıta dönüşürken, nesneyi estetik nesne olarak somutlaştıran biçim oluşturulur. Estetik nesne, sanatçının heyecan ve coşkuyla oluşturduğu duygusal, düşünsel belirleyiciliği olan özgünlükle biçimlenir (Timuçin, 1993, s. 180).

Coşkunluk, ruhsal yaşamda duygularla niteliği artırırken, nesnelere arasında içten bir ilgi kurulur. Coşkunluk, mağrurluk ya da şirinlik gibi nitelikler, yaratıcı özne tarafından nesnelere aktarılırken; nitelik olgusuyla kavrama, nesnelere duygusalılla yaşantıya katma ve içselleştirme amaçlanır. Nesnelere kavrayış, nesnenin kendisi değil, ona yüklenen anlam ve duygulardır (Tunalı, 2007, s. 41). Sanat yapıtı, değer estetiğinin merkezindedir; yapıtın değeri, sanatçının ve izleyicinin ulaşmak istediği değerdir. Sanatçı, düşlerini ve düşüncelerini gerçekleştirirken, yapıtı yaşayan onun kavranmasını ve izleyicilerin etkilenmesini öne alıp yaratandır (Geiger, 1985, s. 47). Sanatçının duygusalıllığını dışa aktarmada gösterdiği uğraş, yaşantısının içselleştirilmesine ve duygularının anlaşılmasına dönüktür. Estetik tavırları sergilemede gösterdiği özen; benliğinin ve duyumsamalarının farklılığıyla kurduğu yapıtı, biçim, içerik yönünden anlam bütünlüğüne taşır.

Sanat, haz vermenin dışında, güzel olduğu için de değerlidir. Güzellik gerçeğin ve doğrunun göstergesidir. Sanat gerçeği gösterdiği sürece, güzellik olgusunu ve güzel görünmeyi de kullanır. Estetik bilimi, güzelliğin dışında, biçim oluşturan güzelin anlamını, estetik değerini araştırır (Erzen, 2011, s. 23-24). Sanatçının bilincinde oluşan özel dünya, gerçekliğin, tüm yanlarını sanatsal imgelerle belirler. Okura, seyirciye ve dinleyene ulaşma arzusu, sanatçının maddesel yapıları, sanat nesnesine dönüştürmesidir. Sanatsal düşüncenin maddeye dönüşümü; düşünsel etkinliklerin ve diğer biçimlerin nesneleşmesi, göstergeler dizgesine uygun kurulmasını gerektirir (Ziss, 1984, s. 112). Tüm sanat alanlarında olduğu gibi resim sanatında da yapısal bütünlük oluşturma, imgenin güçlülüğüne bağlıdır. Resmi kurma sürecinde, duygusal yükünün uyumlu kaynaşması dikkate alınır. Sanatçı karışıklık, genişlik ve güçlülük gibi kavramların uyandırdığı duyguları, yaşanıp deneyimlenenleri, sanat değerine dönüştürür (Berger, 2013, s. 13). Sanatsal içerik, gerçeklikle değerlendirildiğinde; gerçeklik, yapıttaki gerçekliğin sanatsal yansımasıdır. Birbirlerine bağlı olmakla birlikte, gerçeklikle yapıta yansıyan gerçeklik karıştırılmamalıdır. Estetik, bu oluşumu sanatta konu ve içerik kavramlarıyla açıklar. Sanatsal

konuların gerçeklikle ilişkisi, gerçek yaşamla, yaşamın sanatsallığa yansımaları arasındaki bağlaşım yaklaşımıdır. İçerik, yaşamdaki doğrular ve sanatta bu doğruların yansıdığı biçimdir (Ziss, 1984, s. 121).

Öz, biçimin içeriğe dönüşmesi, biçim de içeriğin biçimi oluşturmasıyla bütünleşir. Yeni biçimler oluşturmada, yeni özlere gereksinim duyulur. Sanat yapıtları, karmaşık yaratıcılık değerleridir. Karmaşıklık çözümlenmeleri, biçim ve içerik açısından karşılık doğrultusunda geçiş gösterir. Biçim ve içerik geçişleri, kesin bir çizgiyle birbirinden ayrı değil, bütünsellik taşır. Sanat yapıtları, biçim ve içerik bütünlüğüyle değerlendirilirken, yapıtlardaki içerik ve biçim anlamlandırılması, öz kavramıyla tema, konu ve anlam içerir. Sanat yapıtlarında bir konu ve tema vardır. Tema ve konu farklılığı irdelendiğinde; canlandırılan somut olaylar konu, tema ise siyasal, dinsel, felsefi ve estetiksel değerde tartışılabilen düşüncelerdir. Konular, dış olayı, tema ise içselliği barındırır. Sanatçı ve yazarlar, aynı konuyu değişik yönleriyle birlikte ele aldıklarında, ortak bir bağ oluşmayabilir. Konular, sanatçıların anlam yüklü anlatımlarıyla değer kazanır. Yapıtların değeri, konularından önce tema ile anlaşılabilir. Yapıtlardaki konu, sanatsal biçim düzeyinin ve temanın somutlaşmasıdır (Ersoy, 2002, s. 135-136). Sanatta gerçeğin ve estetik özümsemenin yapısı, sanatsal öze uygunluk içermelidir. Biçim ve içeriğin bütünlük oluşturması, sanatın gelişimine ilişkin yasaları kapsar. İçerik ve biçim oluşumu; yaratıcı süreçlerin doğru ve gerçekliği, sanatsal imgenin özü ve yaratıcı yeteneğin öznel katkıları gibi estetiğin önemli sorunlarına bağlılığı gerektirir (Ziss, 1984, s. 119). İçerik, sanatsal biçimle birlikte önem taşır. Sanatçı, kurmak istediği biçimin içerik özelliklerini, anlam bütünlüğüne ulaşma yönünden belirler. Karşılıklı gereği, biçim ve içeriğin dengesiyle oluşturulan düzen, sanat yapıtlarında yaratıcısının önem verdiği ana unsurdur.

Sanatçının biçim kurma sorunu, estetik değer açısından duygusal etkiler kapsamında, estetik düşüncenin derinliği, uzunluğu, üstünlüğü ve kapsadığı alanı içerir. İdeolojik içerik, gerçek yeteneğin yerini tutmaz. Göz alıcı sanatsal biçim olmadan, gerçek sanat olamaz (Ziss, 1984, s. 134). Sanatçının biçim oluşturma uğraşısı, yaratıcı düşüncenin sanatsal yapıyı kurmasıdır. Anlatma yönünden biçim arayışı, özgün bir yöntem gerektirir. Özenle oluşturulan biçim, sanatçının anlam belirleme işlevine yardımcıdır. Özgün biçimler oluşturmada yaratıcılık, özgün duygu ve düşünceyi yansıtmada yararlanılan araçların güçlülüğüne bağlıdır.

Sanattaki güzel, bazı durumlarda imge ile estetik düşüncenin, biçim içerik birliği diye adlandırılır. Biçim ve içerik denkliliği, sanat yapıtını güzel olarak tanımlamaya yetmeyebilir. Biçim ve içeriği zayıf olan bir sanat yapıtında, bu birlik eksiklik olarak da görülebilir. İçeriğin ya da biçimin yetersizliği, bir diğerinin yetersiz görülmesine neden olabilir. Sanattaki güzellik, sadece biçim ve içeriğin birliği değil; güzel, ideal ve gerçekliğin uygun ve derin tasarımı, denge, ölçü ve bütünlüğünü kapsayan somut bir içeriktir (Ziss, 1984, s. 190). Sanatçının derin düşünce gücü, toplumsal gerçekliği önceleyen değer yargıları ve öncü tavır, yaratma tutkusuna dönüşür. Sanatçının eylem ve kararlarındaki bilinçliliği, algı genişliği, etkili düşünebilme ve düşüncelerini geliştirme gerçekliğiyle, toplumuna aktarmak istediği değerleri, yapıtının özüne yansıtmadır.

Doğa güzelliğinin insan ruhunda yarattığı izlenimler, sanatsal güzelliğin yaratımıyla benliğe yansır. Yaratıcılık, doğa izlenimlerinden kaynaklı ve daha üst seviyelerde gerçekleştirilen sanatsal güzeli yaratma işlevidir. Estetik hoşlanma ve duygusallık ilişkisi, dış uyarıcılarla devam eder; uyarıcı etmenler ortadan kalktığında hoşlanma sonlanır. Duyu alanlarından doğan estetik haz ve büyüyerek benliğin tümüne yönelen hazzın sürekliliği, herhangi bir uyarana bağlı değildir (Ersoy, 2002, s. 7). Sanatsal yaratımlar haz ve heyecan duyumsanarak yeni arayışlarla sürer. Sanatçı, yaratıcılığını, esinlendiklerini, yeni tasarım ve taslaklarla yapıtlara dönüştürürken, toplum sorunlarına yaklaşımı, çözüm önerileri,

konu ve biçim özellikleri bilinenlerden farklıdır. Yeniyi bulma, deneme, yorumlama ve analiz sürecindeki hazzın yoğunluğuyla, güzeli yaratma tutkusunu gerçekleştirir. Haz ve heyecanla oluşturulan her sanat yapıtı, sanatçı özgünlüğünün kapsamını genişletir. Haz duyma öznel bir durum olarak değişkendir. Sanatçı yapıtını kurarken, kendisinde oluşan hoşnutluk duygusunun, izleyenlere farklı yansıtacağını öngörür. Sanatçının görme ve yaratma gücü; seçtiği tema ve tasarım, sanat kurallarına uygun biçim ve içerik dengesi, düşlerini, duyumsadıklarını benzemez nitelikte sunma isteği, yaratımındaki biçim ve güzellik duygusunu yansıtan özgün bir anlatım sergilemesiyle sonuçlanır.

3. Sonuç

Sanatsal yaratımın özü doğadır ve yaratıcılık sanatın özünü oluşturur. İnsan-gerçeklik ilişkisini, estetik boyutuyla ele alan sanatçı, sanatsal görüşlerini, özgün değerlendirme ve iç sorgulamalarla geliştirir. Sanatçı benliğini oluşturan değerler bütünü; geniş ufuklu bir ileri görüşlülük ve yaratıcılığı, üstinsan kavramıyla donanımlı bir yüceliğe ulaştırır. Sanatçı duygulu dünyasını, deneyim, bilgi, sezgi ve yeteneğini sergilemede üstün yaratıcı görüşünü, gerçeği arama ve sunma tutkusunu yapıtlarında somutlaştırır. Esnek, gerçekçi, akılcı, yenilikçi anlamlar yaratma ve biçimlendirme etkinliklerinde; esinlendiklerini, düşler, düşünceler, karşılaşmalar, farkındalık ve deneyimlerinin oluşturduğu özle, yeni yapıtlar kurarak gerçekleştirir. Sanatçı, esin kaynakları ve var olan bilgilerini özümseyerek geleceğe yön veren bir erkle, çevresini, dünyayı algılar ve görüşüyle yeniyi kurarken, değişim olgusuna öncülük eder. Yetkinliği, doğadan elde ettiği izlenim ve malzemelerle sorgulayıcı ve yargılayıcı niteliğiyle biçimler yaratması, özgün bir dil oluşturmasıyla sonuçlanır. Sanatçının geleceği kurma tutkusunu ve yaratıcı eylemleri, özgürleşmemiş bir toplumun değişim arzularını tetikler. Yaratıcılık hazzının kitlelere yansıtılması, ortak toplumsal bilinci geliştirir, sanat tutkusunu çoğaltır. Sanatsal yapıtların, toplumun sosyal ve kültürel özelliklerini geliştirmekle birlikte, değişik alanlarda yaratma cesaretini, gücünü zenginleştirir. Yaratıcı tutkusunu yoğunlaşan sanatçı, yaşamın her zaman diliminde, bilinçli etkinliğini yeni ürünler var ederek sürdürür.

Kaynakça

- Adler, A. (2003). *Yaşamın Anlamı*. (Ayşen Tekşen Kapkın, Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Akkaya, Ş. (2015). *Varoluşsal Bir Çaba Olarak Fotoğraf Yoluyla Kendini Gerçekleştirme: Nan Golding Örneği*. Moment Dergi. Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi. 2 (2), s. 8-29. ISSN: 2148-970X. DOI: <https://doi.org/10.17572/mj2015.2.829>. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/moment/issue/36281/409645>
- Arat, N. (1987). *Etik ve Estetik Değerler*. 2. Baskı. İstanbul: Say Yayınları.
- Bahtin, M. (2005). *Sanat ve Sorumluluk*. (C. Soydemir, Çev.). 1. Baskı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Berger, J. (2013). *Görme Biçimleri*. (Yurdanur Salman, Çev.). 19. Baskı. İstanbul: Metis Yayınları.
- Ersoy, A. (2002). *Sanat Kavramlarına Giriş*. 3. Baskı. İstanbul: Yorum Sanat Yayınevi.
- Erzen, J. N. (2011). *Çoğul Estetik*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Frankl, V. E. (2022). *İnsanın Anlam Arayışı*. (Özge Yılmaz, Çev.). 135. Baskı. İstanbul: Okuyan Us.
- Fromm, E. (1995). *Sevme Sanatı*. 10. Baskı. (Yurdanur Salman, Çev.). 10. Baskı. İstanbul: Payel.
- Geiger, M. (1985). *Estetik Anlayış*. (Tomris Mengüşoğlu, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hegel, G. W. F. (1994). *Estetik Güzel Sanat Üzerine Dersler Cilt I*. (Taylan Altuğ & Hakkı Hünler, Çev.). İstanbul: Payel Yayınları.
- Hegel, G.W.F. (1982). *Estetik*. (Seçilmiş Metinler). (N. Bozkurt Çev.). İstanbul: Say Kitap Pazarlama.

- İlisulu, T. İ. (2013). *Yaratıcılığın İnsan Hayatındaki Rolü Ve Önemi*. E-Journal of Worl Sciences Academy. ISSN: 1308-7290, s. 6-14.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsafine/issue/19893/213037>
- Jung, C. G. (1994). *Bilinç ve Bilinçaltının İşlevi*. (Engin Büyükinal, Çev.). 2. Baskı. İstanbul: Say.
- Leakey, R. & Lewin, R. (1999). *Göl İnsanları Evrim Sürecinden Bir Kesit*. (Füsün Baytok, Çev.). Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.
- Lenoir, B. (2005). *Sanat Yapıtı*. (Aykut Derman, Çev.). 4. Baskı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Locke, J. (1996). *İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme*. (Vehbi Hacıkadıroğlu, Çev.). İstanbul: Kabalıcı.
- Mardin, Ş. (1993). *İdeoloji*. 2. Baskı. İstanbul: Yayınları.
- May, R. (2007). *Yaratma Cesareti*. (Alper Oysal, Çev.). 10. Baskı. İstanbul: Metis Yayınları.
- Montaigne (2000). *Denemeler*. (Çev. Sabahattin Eyüboğlu). 4. Baskı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Nietzsche, F. (1991). *Nietzsche Eylem Ödevi*. (İsmet Zeki Eyüboğlu, Çev.). İstanbul: Broy Yayınları.
- Özsoy, V. (2015). *Görsel Sanatlar Eğitimi*. 3. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Read, H. (1974). *Sanatın Anlamı*. (Güner İnal & Nurşin Asgari, Çev.). 2. Baskı. İstanbul: İş Bankası.
- Sartre, J. P. (2017). *İmgelem*. (Alp Tümer Tekin, Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Schopenhauer, A. (1998). *İstencin Özgürlüğü Üzerine*. (M. Söyler Çev.). Ankara: Öteki Yayınevi.
- Sponville, A. C. (2006). *Felsefeyi Takdimimdir*. (S. Sezayılancioğlu, Çev.). İstanbul: Altın Kitaplar.
- Timuçin, A. (1993). *Estetik*. 2. Baskı. İstanbul: İnsancıl Yayınları.
- Tolstoy, L. N. (2019). *Sanat Nedir*. (Mazlum Beyhan, Çev.). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Tunalı, İ. (2007). *Estetik*. 10. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Uygur, N. (1997). *Bütün Yapıtlarına Doğru Bunalımdan Yaşama Kültürü*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ziss, A. (1984). *Gerçekliği Sanatsal Özümsemenin Bilimi Estetik*. (Yakup Şahan, Çev.). İstanbul: DE.